

УДК 82

Белаш І.

"Віднайдення раю" П.Кралука: ідейно-художній аналіз історії прози в контексті сучасного літературного процесу

У статті подано ідейно-художній аналіз історичної повісті «Віднайдення раю» Петра Кралука. Розглядаються стилеві особливості твору, специфіка жанру, обраного письменником, його новаторські риси в контексті сучасного літературного дискурсу.

Ключові слова: історична повість, «текст у тексті», художня форма, інтелектуальний твір, стилеві особливості.

The article deals with the ideological and artistic analysis of the historical novel "finding paradise" of P.Kraluk. We consider the stylistic features of the work, specific genre, the writer selected, its innovative features in the context of contemporary literary discourse.

Keywords: historical novel, "text in the text," an art form, intellectual work, stylistic features.

Як зізнається Петро Михайлович в одному зі своїх інтерв'ю, його літературна діяльність є додатком до діяльності наукової, викладацької та адміністративної [1]. На думку О. Ірванця, творчість П. Кралука є надзвичайно цікавим варіантом поєднання творчих пошуків і старого доброго реалістичного письма. Справді, здається, що автор використовує художню форму для висловлення власного розуміння історії, яке не вкладається за формою, змістом чи методологією в раціональні рамки наукового дослідження.

Отже, метою цієї статті є ідейно-художній аналіз малодослідженої історичної інтелектуальної повісті «Віднайдення раю».

П. Кралука – один з тих небагатьох сучасних письменників, які пишуть у жанрі історичного детектива, що є доволі рідкісним явищем в українській літературі. Звичайно, написання творів такого штибу є складнішим, оскільки

письменник повинен володіти не лише творчою уявою, а й глибокими знаннями, орієнтуватися в першоджерелах, сукупності хронологічного матеріалу.

Яскравим прикладом цієї копіткої праці є історична повість П. Кралюка «Віднайдення раю», вміщена в «Новому апокрифі». У ній письменник повному висвітлює образ Володимира Васильковича, який зробив значний внесок у політичне та культурне життя Волинського князівства, розширив його територіальні межі, постійно цікавився церковними справами та переписуванням книг, але не здобув належного історичного визнання. Автор намагається переосмислити роль князя, донести читачеві значущість його діяльності [1, 2].

Прагнучи «віднайдення раю», оповідач – освічена і зацікавлена історією людина – здійснює розвідку Волиню та Поліссям, в ході якої з'ясовується невідоме, відкривається мальовнича природа, неторкана цивілізацією, виникає безліч філософських питань та рефлексій.

Хитромудро сплетені сюжетні лінії відкривають читачеві картини минулого, показують авторські погляди на плеяду відомих постатей. Зокрема, Вячеслава Липинського, Тадеуша Чацького, Арсена Річинського, Тадеуша Костюшка.

П. Кралюк використовує таку форму подачі художнього матеріалу, як «текст у тексті». У повісті поєднуються відомості з Галицько-Волинського літопису, уривки художнього твору про Володимира Васильковича, його дружину та оточення, а також реалії, які сучасні читачеві. Для чіткішого розмежування подій різних епох автор використовує відповідну лексику, інверсію, повні нестягнені форми прикметників, що робить стиль мовлення історичних персонажів урочисто-піднесеним.

Книга щедро пересипана віршами непересічного, але на сьогодні дещо призабутого поета Дмитра Фальківського. Наприклад, *Очерет мені був за колиску, Розгублю в дорозі дні золотокоші, Бо звикнуть не можу до міста, Мені тут сумно, сумно так* та ін. Один з героїв повісті – Іван (та й сам оповідач)

часто цитує Фальківського, розмірковує над його трагічною біографією, називає цю поезію щирою, істинною, порівнює її зі Святим Письмом.

Також згадуються Маргарита Малиновська, Дмитро Чижевський, Леся Українка, Олена Пчілка, Федір Достоєвський, Василь-Константин Острозький. Наводячи цікаві і маловідомі факти (часом навіть провокаційні) про життя та діяльність цих видатних особистостей, письменник спонукає читача до власних наукових пошуків, звернення до першоджерел. Таким чином, П. Кралюк подає суперечливі відомості і, не нав'язуючи власної думки у потрактуванні і сприйнятті певних історичних явищ, подій, вступає у постмодерну гру із аудиторією.

Надзвичайно широкою є внутрішня географія твору, яка охоплює не лише волинські і поліські землі: Ковель, Сехновичі, Нобель, Колки, Шацькі озера, Луцьк, а й білоруські та польські: Кобрин, Лепеси, Віскули, Малориту, Варшаву.

«Віднайдення раю» є прикладом ґрунтовного опрацювання матеріалу і одним із можливих засобів того, як «оживити» історичну літературу, зробити її цікавою та доступною. До твору письменник додав детальний глосарій та примітки з інформацією про згадані у ньому персоналії, що значно полегшує взаємодію читача з текстом, збагачує його необхідною довідковою інформацією.

Завершитись хотілось словами одного з персонажів П. Кралюка, «...труд книжника не кожен цінує. Та потрібен він не менше, ніж труд ратая, умільця-ремісника, воїна. Бо хто ми без книги своєї? Істоти безсловесні, пам'ять про яких губиться у віках».

Використані джерела

1. Кралюк П. М. Новий апокриф / П. М. Кралюк – Рівне, 2008. – 280 с.
2. Петро Кралюк Князь-філософ Володимир Василькович, правитель Волині: «біла ворона» при владі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/189063/>.

3. Петро Кралюк: Українська історія – клондайк для людей, які хотіли б писати історичні детективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/583/>.

4. Петро Кралюк Володимир – стольний град Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/204963>.

5. Таланова Т. Про минуле ми знаємо те, що хочемо знати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/review/948/